

Bokmeldinger

Halvor Fauske og Tormod Øia

Oppvekst i Norge.

Oslo: Abstrakt forlag AS, 2003

Det er med store forventninger man åpner en ny bok om oppvekst i Norge, skrevet av to av våre fremste ungdomsforskere, Halvor Fauske fra Høgskolen i Lillehammer og Tormod Øia fra NOVA. De øser raust av sine store kunnskapsreservoar og presenterer leserne for ulike teoretiske tilnæringsmåter og empiriske resultater, både fra sin egen og andres forskning om barn og unge. Dette er ikke en bok man blir fort ferdig med; den krever sin leser, men gir også rik belønning både i form av økt innsikt og oversikt. Når man har nådd siste tekstsider (292), gjenstår hele 30 sider med litteraturhenvisninger. Et stikkordsregister er også med på å øke nytteverdien av boka. Man sitter igjen med en følelse av at dette er en bok man i de nærmeste årene vil få bruk for, og som alltid bør befinne seg på en armlengdes avstand. Kort sagt: Forfatterne makter å innfri forventningene.

Boka består av sju kapitler. Introduksjonskapitlet om oppvekst og aldersfaser gir representative og appetittvekkende smakebiter, både av klassikere og nyere teoretiske og empiriske arbeider. Dette kapitlet etterfølges av et omfangsrikt kapittel om barn og unge i historisk perspektiv. Kapitlet avslører at forfatterne både har stor interesse for og kunnskaper om historie. Til grunn for framstillingen må det ligge en omfattende lesning av historisk litteratur som her er syntetisert på et utmerket vis. Betydningen av historisk utvikling og sosial endring preger for øvrig boka som helhet. I dette kapitlet er søkelyset rettet mot de virkelig lange linjer. Gjennom århundrer skjer det ingen endring av betydning: Det er ingen sosial mobilitet fra generasjon til generasjon, og den livsfasen et menneske er barn eller ungdom ligger helt fast.

I bokas øvrige kapitler har forfatterne også et åpent blikk for og et bevisst forhold til sosial endring, men da oftest til endringer som utspiller seg over kortere tidsrom. En slik periode, der store endringer kan registreres i løpet et par tiår, er den perioden som både forfattere og anmelder har hatt anledning til å oppleve, fra 1950-årene og fram til i dag. Mens unge tidligere gjen-

nom århundrer hadde fulgt i sine forfedres fotefar, skjer det nå i løpet av et par tre tiår en revolusjonerende sosial mobilitet, der få av de som var unge i 1950- og 1960-årene, befinner seg i samme yrke, i samme sosiale lag eller på samme geografiske bosted som sin foreldregenerasjon. Det siste endringsperspektivet i boka retter seg mot det tiåret vi lever i, med store endringer, ikke minst teknologiske, nærmest fra det ene året til det neste. Disse endringene, der foreldregenerasjonens kompetanse ofte utfordres, er grundig empirisk dokumentert ved hjelp av store, nasjonalt representative ungdomsundersøkelser, særlig undersøkelsene *Ung i Norge* fra 1992 og 2002.

Forfatterne vektlegger betydningen av relasjonene til og samhandling med foreldregenerasjonen. Tredje kapittel handler om barndom og nye familieformer. Hjemmet er en viktig møteplass for dagens unge. Til grunn for dette ligger sannsynligvis den store velstandsøkningen, ikke minst økningen av barnefamiliers boligkonsum, som gir barna godt rom til egne og felles aktiviteter innenfor hjemmets fire vegger der plass og arkitektoniske løsninger muliggjør foreldrenes kontroll og samtidig ikke gjør denne påtrengende plagsom for de unge. Kapittel 4 har overskriften *Skole og etablering*. En av de store endringene i det vi kan kalle det mellomlange tidspranget i etterkrigstida, er skolens betydning som arena for unge. I 1950-årene var det store flertall av tenåringer, i alle fall i de siste av tenårene, i arbeid. I dag er så godt som alle tenåringer skoleelever. På denne bakgrunnen er det naturlig at kapitlet har mye stoff om skole, mens etablering er langt mer stemoderlig behandlet. Dette er et emne som med fordel kunne fått mer plass i en bok om oppvekst. Å vokse opp dreier seg ikke bare om å bli fysisk lengre og tyngre, men også å bli voksen i betydning uavhengig av egne foreldre og inngå i en ny familiekjerne. På dette feltet skjer det betydelige endringer i retning av at etableringsprosessen forskyves i livsløpet. Dette temaet kunne med fordel fått en større plass i en bok om oppvekst, ikke minst på bakgrunn av at den ene av forfatterne, Halvor Fauske, tidligere har forfattet en fremragende artikkel om livsløp og etablering i antologien *Ung på 90-tallet* (Oslo 1996), redigert av forfatterkollega Tormod Øia.

Kapittel 5 handler om *livsstil, fritid og jevnaldersmiljø*. Som forfatterne skriver, er ungdom og fritid tett forbundet med hverandre. Det retoriske spørsmålet er hva de unge gjør når de ikke gjør noe, det vil si når de ikke er på skolen eller forbereder seg til skoledagen. Vi finner her innsiktsfulle beskrivelser av for eksempel organisasjonsdeltakelse, idrett og fysisk aktivitet og mediebruk. Kapittel 6 handler om marginalisering og utsatte ungdomsgrupper, og gir oppdatert kunnskap om kriminalitet, voldelig atferd, mobbing og narkotikabruk. En viktig konklusjon er at det er de samme faktorene som forklarer asosial atferd blant norske ungdommer og innvandrere-

ungdommer. En annen viktig endring fra 1992 til 2002 er at flertallet av de unge oppfører seg mer greit og ryddig, men at et lite mindretall er blitt mer voldelige og kriminelle.

Boka avsluttes med et kapittel om moderne ungdom. Riktige gode samfunnsforskere forteller vanligvis om noe mer enn det konkrete temaet som omhandles. Nettopp ved å sette sitt emne inn i en sosial og historisk kontekst vil en god beskrivelse og forklaring av et emne som moderne ungdom gi leserne økt forståelse av vårt moderne samfunn. Etter anmelderens mening har forfatterne langt på vei lyktes med dette i sitt sluttkapittel.

I anmeldelsen av denne boka må det bli langt mer ros enn ris, men noen kritiske merknader må det bli plass til. Hovedkapitlene følger ganske logisk på hverandre, men de enkelte underkapitler kan synes noe tilfeldig plassert. Et emne som med fordel kunne vært behandlet grundigere, er barnehager, hvor forfatterne ikke synes helt oppdatert. Ofte bruker de betegnelsen dag-institusjoner. I Norge gikk denne betegnelsen ut av bruk i 1960-årene. Alle-rede i første halvdel av 1800-tallet gikk den moderne barnehages far, Friedrich Frøbel, sterkt inn for å kalle den slags institusjoner for barnehager. Samtidig har barnehagesektoren i løpet av den mellomlange historien, fra 1960-årene og fram til i dag, blitt en samfunnsinstitusjon på linje med skolen, fra å være et fenomen nesten ingen barn kom i berøring med, til å bli en erfaring for nesten alle barn og foreldre, en pilar i den moderne barndom.

Spørsmålet om hvordan fattigdom er fordelt, er viktig. Boka bærer preg av at forfatterne er dyktige empirikere. Dette er en stor fordel, men til tider kan det nesten bli for mye av det gode. På åtte sider om bruk av medier er det referert nesten 100 prosentandeler, og det overvelder nok selv de mest ihuga empirikere. Det er også irriterende at mange av prosentandelene presenteres med desimaler, noe som kan gi leserne inntrykk av større nøyaktighet enn det er grunnlag for. På side 134 presenteres for eksempel i underkapitlet om fattige barn og unge i ett og samme avsnitt seks ulike prosentandeler som varierer mellom 4,3 og 5,1 prosent. Her kunne forfatterne like gjerne skrevet én av tjue. Prosentandelene viser hvor mange av barna som hadde opplevd at foreldrene ikke hadde hatt råd til å la dem delta i sosiale aktiviteter som kostet penger. Forfatterne burde ha opplyst om denne ene verken hadde råd til å bli med på dagsutflukter med skolen, leirskole, skolefest, gave til bursdagsselskap eller tur med idrettslaget, eller om det var flere som hadde råd til å bli med på noen av aktivitetene, men ikke alle.

Forfatterne skal ha ros for sine gode antenner for å oppfange sosial ulikhet og ulikhetsskapende prosesser. At denne rosen plasseres sammen med kritiske merknader, skyldes utelatte referanser. I underkapitlet om ulikhet og forskjellsbehandling (sidene 141–145) lette jeg forgjeves etter interes-

sante forfatterreferanser til for eksempel Coucheron 1953 (den senere Thrane?), Ramsøy 1961 og Lindbekk 1964. Kritikken går primært til forlaget, som her bør gjøre en grundigere jobb med en eventuell andreutgave.

Boka henvender seg til studenter, og bør opplagt inn på pensumlistene ved de fleste av våre høyskoler. Også undervisningspersonalet ved de samme høyskolene vil ha stor nytte av denne boka. Det gjelder også alle som har sitt yrke i tilknytning til barn og unge, ikke minst de som arbeider med barn og unge som sliter mer enn det store flertall. For representanter for disse yrkesgruppene vil boka ikke bare gi brødnyttig og konkret kunnskap i det daglige arbeid, men også bidra til å øke en sosial, politisk og historisk forankret helhetsforståelse, kort sagt inspirere til verdifull refleksjon som bidrar til modning og danning.

Lars Gulbrandsen

Mette Bengtson, Per Øystein Steinsvår og Hans Terland

Ungdom bak volden. Forståelse og behandling av ungdom med volds- og aggresjonsproblemer.

Oslo: Universitetsforlaget, 2004

Tallrike medieoppslag de senere årene har skapt et inntrykk av at volden har grepet om seg, særlig blant unge mennesker. Debatten om voldsproblemene i samfunnet har i stor grad vært ført ut fra et offerperspektiv, og fra ulikt hold har ropet om strengere straffer for voldsforbrytelser blitt stadig høyere. Hva som får enkelte ungdommer til å utøve grov, gjentatt vold, og hvem disse ungdommene er, er spørsmål som har gått temmelig upåaktet hen. Det er slike spørsmål *Ungdom bak volden* handler om.

Hvis all oppmerksomheten rettes mot voldens ofre og den lidelse de påføres, skal det lite til før utøverne framstår som brutale monstre uten menneskelige trekk. Et hovedbudskap i Mette Bengtson, Per Øystein Steinsvår og Hans Terlands bok er at demoniseringen av ungdom med voldelig atferd ikke bare er etisk betenkelig, men også uegnet som utgangspunkt for å skape endringsprosesser som kan sette en stopper for volden. Og de vet hva de snakker om. De tre forfatterne, som alle er psykologer, har flere års erfaring som terapeuter for ungdom med store volds- og aggresjonsproblemer. Det er arbeidet med disse ungdommene som danner utgangspunktet for boka. Fagfolk i praksisfeltet er den primære målgruppen. Hensikten er å få

flere til å «se» ungdommene bak volden, og å stimulere til engasjement og tro på at behandling nytter. Forfatterne ønsker også å nå fram til ungdommene selv og deres pårørende, og til andre som ønsker å øke sin forståelse av unge med volds- og aggresjonsproblemer.

Forfatterne har en fenomenologisk tilnærming til tematikken. Utgangspunktet er at «det å forstå hva voldsatferd representerer for ungdommene selv, er like viktig som å forstå hva angsten, spiseproblemene og tvangshandlingene hos andre ungdommer er uttrykk for» (s. 21). Perspektivet er verken nytt eller spesielt originalt, men ikke mindre viktig av den grunn. Dessuten glimrer det med sitt fravær, ikke bare i det offentlige ordskiftet, men også i store deler av faglitteraturen på voldsfeltet (hvis man, i sitatet over, erstatter ungdom med «menn som utøver partnervold», går det klarere fram at perspektivet slett ikke er selvsagt).

Boka starter med å lede leserne inn i voldens «logikk». En rekke illustrerende kasuistikker blir fortløpende presentert. Dette gjør framstillingen levende og stoffet lett tilgjengelig. Ved å gi et innblikk i de unges livshistorier og ved å formidle hvilke tanker, følelser og forklaringer ungdommene knytter til sin egen voldsbruk, får forfatterne den tilsynelatende meningsløse brutaliteten til å framtre som meningsfull og forståelig. Ifølge forfatterne dreier de underliggende beveggrunnene for å bruke vold seg i stor grad om å tilkjempe seg en følelse av verdighet og kontroll over egne livsbetingelser. Den fysiske maktbruken fortolkes i lys av de unges erfaringsbakgrunn, og blir begrepsfestet som en form for mestring av traumatiske barndomsopplevelser. *Alle* ungdommene med volds- og aggresjonsproblemer som forfatterne har møtt i sin kliniske virksomhet, var blitt utsatt for alvorlige belastninger i oppveksten. De fleste hadde hatt volden tett innpå seg over lang tid, enten som ofre eller som vitner til vold i familien. Andre hadde opplevd andre former for alvorlige overgrep eller grov omsorgssvikt. På denne bakgrunn blir volden forstått som en motmaktstrategi og som en måte å håndtere en dypt rotfestet opplevelse av avmakt på. Forfatterne utdyper perspektivet gjentatte ganger. De argumenterer i den forbindelse for at generell utviklingspsykologi kombinert med et traumefokus gir en fruktbar tilnærming til å forstå den type atferdsproblemer som det her er snakk om.

Et eget kapittel i boka er i sin helhet viet forskning. Der presenteres dokumentasjon knyttet til omfanget av voldsatferd blant tenåringer, samt funn som omhandler sosiale, kulturelle og individuelle faktorer som henger sammen med volds- og aggresjonsproblemer hos barn og unge. Mye av dette er spennende lesning. Blant annet formidles interessant forskning om såkalte løvetannbarn, som klarer seg bra til tross for en tungt risikobelastet bakgrunn og oppvekst. Det er imidlertid en svakhet at ingen norske undersøkel-

ser blir omtalt. Tatt i betraktning at forfatterne eget erfaringsmateriale stammer fra arbeid med en sterkt selektert gruppe ungdommer, er det også en svakhet at skillet mellom kliniske studier og normalbefolkningsstudier ikke blir tematisert. Det er velkjent at undersøkelser av selekterte og representative utvalg ofte leder til ulike konklusjoner, men forfatterne gir ingen opplysninger om hva slags studier de i ulike sammenhenger refererer til.

Jenter som bruker vold, er også viet et eget kapittel. Omtrent halvveis i boka dukker temaet opp. Det tas blant annet til orde for at jenters voldsbruk, i kontrast til gutters, ofte dreier seg om selvforsvar i situasjoner hvor de selv blir fysisk angrepet. Videre viser forfatterne til funn fra ulike studier som indikerer at jenters volds- og aggresjonsproblemer også på andre områder skiller seg fra gutters (uten å opplyse om resultatene stammer fra kliniske eller representative utvalg). Som leser blir man tvilrådig av denne fokuseringen på kjønnsforskjeller: Er beskrivelsene i tidligere kapitler ment å være like relevante for begge kjønn, eller er de først og fremst gyldige for *gutter* med volds- og aggresjonsproblemer? Er det for eksempel slik at jenter, på samme måte som mange gutter, forbinder egen voldsbruk med et lystbetont kick, eller er det hovedsakelig gutter som opplever dette? Slike spørsmål blir langt på vei stående ubesvart, og trolig hadde det vært fordelaktig om kjønnsperspektivet var blitt integrert i den generelle framstillingen av stoffet. Alternativt kunne forfatterne ha presentert jenters volds- og aggresjonsproblemer som eget tema helt i begynnelsen av boka. Uansett burde de ha omtalt viktige funn fra nyere norsk forskning der konklusjonen er at alvorlige atferdsvansker er forbundet med de samme psykososiale risikofaktorene hos begge kjønn.

De siste kapitlene i boka er viet endringsarbeid og behandling. Forfatterne offerperspektiv på volden gir klare retningslinjer for hvordan ulike kategorier hjelpere kan nærme seg ungdom med store volds- og aggresjonsproblemer på en hensiktsmessig måte. Som leser blir man smittet av den optimismen som formidles i så henseende. Framstillingen vipper imidlertid aldri over i en naiv tro på «det umuliges kunst». At endringsarbeid med ungdom som i stor grad har «slått seg ut» av utallige tidligere behandlingsforsøk, både er krevende og belastende, er tvert imot et sentralt tema. Samtidig lykkes forfatterne godt med å vise hvordan mange av de utfordringene man møter i rollen som hjelper, kan håndteres, enten det er som miljøarbeider på en institusjon eller som individualterapeut i en poliklinisk setting. Her tror jeg mange lesere vil bli beriket med innsikt og kunnskap som er direkte anvendbar i en behandlingssammenheng. Etter min mening er dette bokas største styrke.

Det er viktig å ha klart for seg at *Ungdom bak volden* handler om ungdom med *svært* alvorlige atferdsvansker. Ordet «verstinger» blir (med god

grunn) aldri nevnt, men etter alt å dømme er det en liten ekstremgruppe forfatterne beskriver – ikke bare med hensyn til voldsbruk, men også i forhold til utøvelse av andre former for destruktiv og antisosial atferd. At *alle* disse ungdommene har hatt en belastende oppvekst, er ikke så overraskende. Men hva med atferdsvanskelige ungdommer som ikke har en fullt så utagerende framferd? Vil man, også blant dem som befinner seg noen hakk nærmere normalområdet, uten unntak avdekke forhistorier preget av vold eller andre traumatiske barndomsopplevelser – eller vil man påtreffere flere med «gode nok» foreldre og et «tilfredsstillende omsorgsmiljø»? Hvor ofte vil det eventuelt være slik at betingelsene etter alt å dømme lå til rette for normalutvikling? Dette er spørsmål som reiser seg med styrke når man leser boka. «Dårlige foreldre» er altfor ofte blitt framstilt som den viktigste årsaken til skjevutvikling og problematferd hos barn og unge, og forklaringsmodeller som ligger tett opptil et slikt perspektiv, bør etter min mening presenteres med varsomhet og nyansert refleksjon. Forfatterens traumefokus bidrar riktignok til å menneskeliggjøre ungdom med alvorlig voldsatferd, men med et slikt fokus risikerer de samtidig å demonisere foreldrene. Denne problematikken kunne forfatterne med fordel ha grepet fatt i og diskutert.

Jeg savner også et flergenerasjonsperspektiv på volden, der ikke bare ungdommens atferdsproblemer, men også foreldrenes voldsbruk og sviktende omsorgsevne fortolkes og gis mening. I den forbindelse kunne forfatterne i større grad ha tillatt seg å komme inn på arv/miljø-tematikk – med et åpent blikk. At volds- og aggresjonsproblemer kan ha å gjøre med en kombinasjon av genetisk sårbarhet og belastende oppvekstforhold, er etablert kunnskap, men mitt inntrykk er at forfatterne i liten grad *ønsker* å trekke inn biologiske delforklaringer på volden. Følgende sitat er illustrerende: «Barnet blir ikke født med et voldsproblem. De miljøerfaringene de enkelte har hatt, har påført dem skader» (s. 101). Forfatterne betoner også sterkt at biologisk funderte tilstander som er forbundet med volds- og aggresjonsproblemer hos barn og unge (bl.a. ADHD), i realiteten kan ha utviklet seg som følge av at tidlig fysisk mishandling har påvirket hjernens videre utvikling. Imidlertid er forskningen på dette feltet svært begrenset og resultatene forbundet med stor usikkerhet. Dette påpeker forfatterne eksplisitt, men man får likevel en følelse av at de strekker offerperspektivet vel langt. For langt, etter min mening.

Hilde Pape

Annick Prieur

Balansekunstnere. Betydningen av innvandrerbakgrunn i Norge.

Oslo: Pax Forlag 2004

Annick Prieurs *Balansekunstnere* markerer avslutningen på, og den viktigste formidlingen fra, et langvarig forskningsprosjekt finansiert av Norges forskningsråd. Materialet boken bygger på, er intervjuer med 52 unge med innvandrerbakgrunn bosatt i Norge, 19 kvinner og 33 menn, hvorav de fleste foreldre er fra Pakistan, Tyrkia eller Vietnam, de resterende fra ulike land i Asia, Afrika eller Latin-Amerika. En del av dem er født i Norge, en del kom hit som barn.

Det man øyeblikkelig spør seg om i forhold til et prosjekt hvor variasjonen i det man ønsker å undersøke, er så stor, er hvordan forfatteren har avgrenset sitt utvalg, og hva hun tenker om mangfoldet: Hvorfor har forskeren valgt bare ungdom med ikke-vestlig bakgrunn – hva er det som gjør disse «studieverdige» i motsetning til for eksempel italiensk, spansk eller svensk ungdom? Gjør det at de er del av den offisielt definerte «innvandrerbefolkningen», at de kan betraktes som én gruppe? Har foreldrenes svært ulike kulturelle bakgrunn ingen betydning for ungdommenes liv i Norge? Setter en ikke-hvit hudfarge dem automatisk i samme båt?

Forfatteren tar selv opp disse spørsmålene, og besvarer dem gjennom å formulere en skepsis mot kulturforklaringer, det vil si mot forklaringer som betrakter «det pakistanske», «det tyrkiske», «det norske» eller lignende som uforanderlige kvaliteter alle av en bestemt opprinnelse deler. Variasjonen i de unges bakgrunn gjør det lettere å fokusere på andre forhold enn opprinnelseskultur; «for eksempel de erfaringer som innvandringssituasjonen og møtet med det norske samfunnet gir» (s. 25). Ikke-vestlige innvandrere møter noen strukturelle begrensninger i det norske samfunnet som andre ikke møter. Negative holdninger til utlendinger med mørk hudfarge og merkelige navn, enten de ytrer seg som åpen trakassering eller ikke, inngår som en del av de unges livsvilkår.

I stedet for «kultur» etterlyser Prieur mer dynamiske begreper som fanger opp kompleksitet og endringspotensial i de unges livssituasjon. Dette er et tema hun forfølger empirisk gjennom boken. Gjennom seks kapitler som hvert av dem diskuterer helt sentrale temaer i den offentlige debatten om innvandring og integrering – temaer som «Kultur, kontinuitet og modernitet», «Familiefølelse og kjønnskonstruksjoner» og «Kriminalitet og broderskap» – klarer hun på en imponerende måte å holde fast nettopp ved mangfoldet og variasjonen i ungdommenes livssituasjon og erfaringer. Hva mer er, hun gjør det i et enkelt og nærmest lekende språk, fritt for den akade-

miske pompøsiteten de fleste av oss kjenner så altfor godt. Boken har en essayistisk form hvor Prieur veksler mellom behandling av komplekse teoretiske spørsmål og formidling av ungdommenes konkrete virkelighet. I tillegg inneholder hvert kapittel en lengre sekvens hvor det aktuelle tema illustreres gjennom en av de unges historie.

Det nærmeste Prieur kommer et tilfredsstillende analytisk verktøy, er Bourdieus begrep «habitus», sett av ervervede, men som regel ubevisste disposisjoner for å forstå verden på bestemte måter. Siden deres grunnleggende erfaringer er gjort i ulike samfunn, vil foreldres og barns habitus ofte være delvis forskjellige i innvandrerbefolkningen. Barna preges ikke bare av primærsosialisering, men av skole, massemedier, kommersiell ungdomskultur osv. Samtidig bærer de unge med seg både foreldrenes normer og *deres* erfaringer i møtet med det norske samfunnet i tillegg til sine egne. Dessuten preges de av andres blikk på dem selv. Forfatterens overordnede grep på sitt materiale, slik jeg forstår det, er å beskrive hvordan den spesifikke innvandrererfaringen og de kulturelle føringene formidlet av foreldrene «slår inn» på ulikt vis i livssituasjoner formet av blant annet kjønn og klassetilhørighet. Blant annet påpeker hun at unge menn og kvinner ofte opplever sin innvandrerstatus på ulik måte. Mens menn oftere utsettes for rasistiske ytringer og oftere kommer opp i voldshandlinger, finner mange jenter med innvandrerbakgrunn det i tenårene vanskelig å opprettholde vennskap med norske jenter, enten fordi de selv blir holdt strengt hjemme, eller fordi de faktisk ikke er like interessert i festing, forelskelser og drikking som de norske. For både jenter og gutter blir resultatet ofte at de over tid finner det enklere å søke vennskap og kjærlighet hos andre med samme bakgrunn som dem selv.

Gitt en tilnærming som den Prieur velger, med så stor vekt på kompleksitet, ambivalens og åpne definisjoner, er framhevingen av denne typen mønstre kjærkommen. Som leser trenger man noe som ordner intervjuobjektene individuelle erfaringer. Selv satte derfor denne anmelderen spesiell pris på boken siste kapittel, «Konstruksjon av etnisk identitet», hvor forfatteren i åtte punkter oppsummerer noen av de empiriske konklusjoner hun har trukket på bakgrunn av prosjektet. Det er her ikke anledning til å gjennomgå alle, men jeg vil framheve to:

Den første er at etnisk bakgrunn er viktig for alle de 52 informantene som gis stemme i boken. Den er ikke viktig på samme måte, betydningen av etnisitet ligger ikke fast, men forfatteren påpeker at relasjonene som avtegnes gjennom en etnisk begrepsbruk, er mer stabile enn innholdet i kategoriene. Med andre ord: Bruken av begrepene «pakistaner», «tyrker» og «nordmann» om seg selv eller andre gjør noe med forholdet mellom dem som anvender disse kategoriene, selv om vi ikke er sikre på hva disse uttrykkene

egentlig refererer til. For noen av de unge strukturerer etnisk identitet deres livsverden i avgjørende grad, for andre er tilknytningen til den etniske bakgrunnen svakere. Men ingen unnslipper.

Den andre konklusjonen jeg vil framheve, er at ungdommenes etniske identifisering er uatskillelig knyttet til forholdet til familien (s. 147). En side ved dette er at identifisering er en åpen prosess hvor nærhet til familien korrelerer positivt med nærhet til etnisk bakgrunn. Negative familieerfaringer, på den annen side, følges ofte av et ønske om å bli norsk. En annen side av saken er imidlertid at denne valgmuligheten, dette spillerommet, begrenses av foreldre og søsken: Jo mer nære familiemedlemmer kontrollerer den enkeltes bevegelser, jo mindre mulighet er det for at hun eller han skal kunne oppleve seg som tilhørende en annen etnisitet enn foreldrenes. Som forfatteren påpeker, er nok dette en grunn til at det for mange jenter med innvandrerbakgrunn oppleves som helt selvfølgelig å identifisere seg med foreldrenes etniske gruppe.

Annick Prieur har med *Balansekunstnere* skrevet en innsiktsfull og relativt tilgjengelig bok om ungdom i det nye Norge. I den skyttergravskrigen som norsk innvandrings- og integreringsforskning til nå har hatt preg av, klarer hun selv å balansere. I denne boken er verken de som intervjues, eller medlemmene av majoritetssamfunnet rundt dem udelt snille eller slemme. Forfatterens ærend er ikke moralisering, men å ta på alvor de utfordringer en gruppe ungdommer står overfor i utformingen av sine liv. For forskningen på området er det et skritt framover.

Øivind Fuglerud